

ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΣΤ' ΚΥΚΛΟΣ:

«ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ: ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ»»

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2018-19

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑΣ Χ.ΖΑΡΑΦΩΝΙΤΟΥ

“Πώς ερμηνεύετε το διάλογο που περιλαμβάνεται στην ταινία ‘Η ΔΙΚΗ’ :

-Είσαι θύμα της κοινωνίας, -Είμαι μέλος της κοινωνίας»

Στην ταινία «Η Δίκη» του Όρσον Γουέλς, η οποία είναι διασκευή του κλασικού έργου του Φραντς Κάφκα, είναι εμφανές ότι ο δημιουργός ασκεί οξύτατη κριτική στην εξουσία. Η κριτική του επικεντρώνεται στην απρόσωπη έκφραση της εξουσίας, η οποία διαφαίνεται στο σύστημα απονομής δικαιοσύνης κατά την διάρκεια διαδικασιών όπως η προανακριτική εξέταση. Επιπροσθέτως αυτή είναι εμφανής και κατά την διάρκεια της ίδιας της δίκης, καθώς είναι αξιοσημείωτο ότι ο κατηγορούμενος δεν ενημερώνεται σε κανένα στάδιο της διαδικασίας για την κατηγορία που τον βαραίνει, ούτε όταν έρχεται η στιγμή της καταδίκης του σε θάνατο.

Ο διάλογος όμως «*-Είσαι θύμα της κοινωνίας, -Είμαι μέλος της κοινωνίας*» επιτείνει τον προβληματισμό μας. Ο τραπεζοϋπάλληλος Γιόζεφ Κ. δίνει θα λέγαμε μια απρόσμενη απάντηση, η ερμηνεία της οποίας έχει πολύ ενδιαφέρον. Με την απάντηση αυτή ο δημιουργός του έργου μας επισημαίνει με τον πιο απλό τρόπο ότι το «σύστημα» στο οποίο ασκεί ο ίδιος κριτική δεν είναι ένα «σύστημα» το οποίο μας επιβλήθηκε από κάποια θεϊκή υπερδύναμη, αλλά εφευρέθηκε από τον άνθρωπο και σε σχεδόν απόλυτη πλειοψηφία έχει επιλεγεί να είναι το «σύστημα» που εφαρμόζεται στον πλανήτη. Είναι πιθανόν πολλοί από εμάς όχι μόνο να συμφωνήσουμε μαζί του, αλλά να ασκήσουμε και εμείς οι ίδιοι την κριτική μας με άλλους τρόπους.

Η σκέψη μας οδηγείται αβίαστα στην θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου που διατυπώθηκε από τον Ζαν-Ζακ Ρουσσώ στο ομότιτλο βιβλίο του το 1762. Σε πρώτη φάση η θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου εφαρμόστηκε εμπράκτως στην αρχαιότητα και συγκεκριμένα στην αρχαία πόλη-κράτος των Αθηναίων. Με πολύ απλά λόγια η θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου πραγματεύεται το ζήτημα της νομιμότητας της κρατικής εξουσίας πάνω στο άτομο. Με κυρίαρχο στόχο την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας, το άτομο με την συγκατάθεση του παραχωρεί κάποια από τα δικαιώματα του στο κράτος, το οποίο με την σειρά του δεσμεύεται να προστατέψει το σύνολο των δικαιωμάτων του ατόμου. Μέσα από την απάντηση του ο τραπεζοϋπάλληλος Γιόζεφ Κ. μας φανερώνει ότι την καθιέρωση του συγκεκριμένου συστήματος όχι μόνο την γνωρίζει, αλλά και σαν μέλος της κοινωνίας την αποδέχεται.

Βέβαια στόχος του δημιουργού δεν είναι να σταματήσει ο κάθε άνθρωπος να ασκεί κριτική στο «σύστημα» ούτε σαφώς να το αποδέχεται τυφλά. Μέσα από τον διάλογο «*-Είσαι θύμα της κοινωνίας, -Είμαι μέλος της κοινωνίας*», ο δημιουργός αποσκοπεί στην αφύπνιση του κάθε ατόμου. Ο καθένας λοιπόν θα πρέπει να αναλογιστεί τις δικές του ευθύνες για ότι παράλογο, άδικο και μη λειτουργικό συμπεριλαμβάνεται στο «σύστημα» της κοινωνίας, της οποίας είναι μέλος. Παρά το γεγονός ότι το κράτος κατέχει το μονοπώλιο της νόμιμης βίας, όπως ορίζεται από τον Μαξ Βέμπερ, τα μέλη της κοινωνίας δεν πρέπει να ξεχνούν ότι τα ίδια παραχώρησαν αυτό το μονοπώλιο για

το κοινό συμφέρον. Εφόσον λοιπόν η αξία του κοινού συμφέροντος δεν αμφισβητείται, ο επόμενος στόχος δεν θα πρέπει να είναι η ανατροπή του «συστήματος», αλλά η βελτίωση του. Για την τελευταία είναι υπεύθυνα όλα τα μέλη της κοινωνίας, καθώς το επόμενο «θύμα» της μπορεί να είναι ο οποιοσδήποτε.

Λαμβάνοντας υπόψη τα όσα προαναφέρθηκαν, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τον αφορισμό του A.Lacassagne «οι κοινωνίες έχουν τους εγκληματίες που τους αξίζουν», τον οποίο συναντάμε στο περιοδικό «Αρχαία Εγκληματικής Ανθρωπολογίας», ώστε να κάνουμε μια παραβολή για το ζήτημα που μας απασχολεί. Μια διαφορετική ερμηνεία του διαλόγου «-Είσαι θύμα της κοινωνίας, -Είμαι μέλος της κοινωνίας» θα μπορούσε να είναι ότι οι κοινωνίες έχουν την εξουσία- σύστημα που τους αξίζει.

**Χρηστός – Στέλιος
Μελισσουργός.**

**Φοιτητής Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής,
Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών.**